

Izjava vsek dan načrt ne-
delj in praznikov.
Issued daily except Sundays
and Holidays.

PROSVEȚTA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE!

Uredniški in upravniki pro-
stori: 2607 St. Lawndale av.
Office of publication:
2607 St. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 6232.

LETTO—YEAR XIV.

Cost. 50c. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sreda, 6. julija (July 6) 1921.

Subscription \$5.00
Yearly.

STEV.—NUMBER 154.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 5, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

OGROMNE VSOTE GREDO ZA RAZBILJ- NJE ORGANIZACIJ.

PODJETNIKI SE ZAVARUJE-
JO PRI ZAVAROVALNIH
DRUŽBAM PROTI
STAVKI.

Stavkokazi v kovinskih tovar-
nah računajo po \$125 na teden.

Chicago, Ill. — Marksova teo-
rija je popolnoma pravilna, da
čim močnejši postaja kapitali-
zem, toliko bolj se poostrejujo boji
med privataim podjetništvo in
delavstvom. O tem Marksovem
pravilu podaja najboljši dokaz
poročilo Johna Flynnja, tajnika or-
ganizacije kovinskih delavcev Metal Publishers' International Union. Iz njegovega poročila, po-
danega na shodu, ki za je sezval
Centralni in obrtni delavski svet,
je razvideti, da je neka družba
za zavarovanje proti stavkam, ki
je bila prihljena sprengeti s svo-
jim poslovanjem, prejemala po-
sto pet in dvajset dolarjev na te-
den za kovinske mehaničarje, če
so delali kot stavkokazi. Flynn
je rekel, da tvorijo take zavar-
ovalne družbe proti stavkam in
druge slike organizacije del z
banja za "odprt delavničko." Temu je dodal, da take družbe
nanovadijo armado stavkokazev,
ki jo vržejo v tovarne, v katerih
je izbruhnila stavka.

"Te družbe so bile spodene iz
te države po zavarovalniškem
zakonu, v kolikor se tisoč njih de-
la v javnosti, ki so bila na delu v
Milwaukee. Sedaj pa so drugi
mestni in dolžni ne ob ujmu ak-
tivnost prepredena, ostanejo ve-
lika nevarnost za delavsko stro-
kovno gibanje," je rekel Flynn.

Govori se, da so mogočni tržni-
ški in finančni interesi na delu,

da se spremeni državni zavar-
ovalni zakon v prihodnjem legi-
laturnem zasedanju, odkar je bi-
la Employers' Mutual Insurance in Service kompanija izkuščena

iz te države. Na ta način se mi-
sli legalizirati delo te vrste za-
varovalnih družb. Ta družba, ki

ima svoj glavni stan v Baltimor-
ju, ima dva milijona dolarjev pre-
moženja, zavarovanje pa vrši v

pet in dvajset državah. V New
Yorku je izdala zavarovalne po-
lice za petdeset velikih tiskar-
skih kovinskih in tekstilnih

tvrdk, predno je bila prisiljena,
da opusti delo v tej državi.

Povedljeno je bilo, da je naj-
hujše zlo teh zavarovalnih družb

in tem, da so pomnožile število
stavk. Zavarovalne družbe zava-
rujejo podjetnika po njegovi že-
li.

Preiskava je dograla, da bi te
družbe ne mogle ponuditi zava-
rovanja proti niskemu vpladilu,
če bi vodile svoje podjetje na
podlagi kolesnega zavarovalnega
principa. V resnicu so samo plaski,
ki naj pokrije gonjo za odprt
delavničko, ker velepodjetniki u-
pajo, da na ta način pridobije tu-
di srednje in male podjetnike za

"odprt delavničko."

Nekateri neodvisni podjetniki so
opazili, da se sbirajo zopet de-
lavške moči in obnovili so z
organizacijo staro pogodbo in po-
stali so na štiri in štirideset u-
delci v tednu, mezo in pol za čas-
urno delo, plačo ob praznikih in
minimalno mezo za vse stroke v
pieteninarski industriji.

Podjetniki, ki sodijo, da je de-
lavstvo mogoče premagati, se
kmalu prepričajo, da so zivelji v
zmoti, če opazujejo znamenja v
delavskih vrstah.

DIVJAŠKI ČIN.

VROČINA UMORILA PET
OSMR.

Chicago, Ill. — Huda vročina,
ki pritiha tukaj že tri tedne, je
dosegla vrhunca te dni, ko toplo-
mer stalno kaže okrog 90 stopinj.
V tork je umrl pet oseb vselej
vročine. Dva dečka sta utonila
pri kopanju. Napovedanih hlad-
nih vetrov še ni. Vremenki pre-
rok pravi, da so se izgubili na za-
padnih planinah.

ZDI SE, DA POČITNICI ZA SE-
NATORJE NE BO.

Washington, D. C. — Senator
ia Lodge in Underwood sta pred-
ložila rezolucijo za zbiratenske
počitnice. Takoj se je pojavila
opozicija, ki je smagal, ko je bi-
la rezolucija predložena na zia-
janje. Proti njej je bilo odda-
nih 27 glasov, zanje pa 24.

HOWATOVİ ZAGOVORNİK
ZAHTEVAJU NOVO ZODNO
ORAVNAVO.

Columbus, Kans. — Zagovorni-
štvo Alexandra Howeta in Augu-
sta Dorchyja, predsednika in od-
bornika okrožne rudarske organi-
zacije v Kansasu, ki sta bila pred-
par dnevi spoznana krimi, da
sta s pozivom rudarjev na štrajk
krila zakon industrijskega sodi-
šča, je v torki učilno zahtevo za
novo obravnavo. Zagovorništvo
utemeljuje svojo zahtevo, da je
zakon industrijskega sodišča ne-
veljaven.

DELAVSTVO NI NI- KDAR PREMAGANO.

PLIENINARSKI DELAVCI SE
PRIPRAVLAJO ZA OBRA-
BO SVOJIH INTERESOV.

Pooblastili so svojo ekzekutivo,
da podvzame primerne korake ob
času, ki se ji ali primerev.

New York, N. Y. — Delavstvo
ni nikdar premagano. Lahko je
potisnjeno nazaj, kakor bojna
črta v vroči bitki, na kateri se
navali sovražnik s vsemi svojimi
močmi, da zopet prodre naprej,
kadar so zanj čanse ugodne. Da
je tako in nič drugače, dokazujejo
pieteninarski delaveci, organi-
zirani v Knit Goods Workers' Union.
Ko je nastala depresija v
industriji, so bili prvi prisadeti
pieteninarski delaveci. Podjetniki
so to priliko izrabili in vabilo so
čim znižanje mezo od deset do
dvajset odstotkov.

Zdaj so pieteninarski delaveci
spopadli s podjetniki, da neobstoji
eksekutivo svoje organizacije, da
proglasili stavko ob primerem ča-
sa, ako je treba, da delaveci pri-
hode nazaj mezo, ki so jo pre-
jemali, predno jim je bila sniža-
na. Dalje so člani organizacije
akcenili, da plača vsak delavec in
vsak mesec pet dolarjev v o-
brambni sklad, da bo organizacija
dobro preskrbljena s sred-
stvi, kadar pride zopet do bitke
z delodajalcem.

Odborniki organizacije izjav-
ljajo, da je znižanje mezo celo
zdramilo neorganizirane delavece
v tej stroki in da številno vstopa-
je v organizacijo. Marsikateri
delavec je pred znižanjem mezo
rekel, kaj mi hoče organizacija,
ko dobro služim. Znižanje mezo
je pa tudi tem vlogom na duhu
odprt oči, da zdaj trumoma pri-
stopajo v organizacijo.

Nekateri neodvisni podjetniki so
opazili, da se sbirajo zopet de-
lavške moči in obnovili so z
organizacijo staro pogodbo in po-
stali so na štiri in štirideset u-
delci v tednu, mezo in pol za čas-
urno delo, plačo ob praznikih in
minimalno mezo za vse stroke v
pieteninarski industriji.

Podjetniki, ki sodijo, da je de-
lavstvo mogoče premagati, se
kmalu prepričajo, da so zivelji v
zmoti, če opazujejo znamenja v
delavskih vrstah.

DIVJAŠKI ČIN.

Fort Worth, Tex. — Okoli pol-
noči so vrgli v bliznjek distrik-
tu neznanca iz avtomobila, ki je
bil povojen po smoli in kurjenju
perju. Identiteta žrtve se ni do-
gnana.

Znano je le toliko, da je štiri-
deset minut preje maskirana dr-
uh potegnila iz nekega avto-
moba nekega moža in ženo in ju
odpeklala ven iz mesta.

PARADA V VOJNI BANJE- NII.

Washington. — Legija narod-
nih invalidov je prišla s svojo
prvo konvencijo, kjer bodo raz-
pravljali o potrebah in željah
bivših v Franciji ranjenih voja-
gov, ter nato predložili svoje za-
hteve. Bila je pred konvencijo
parada, kjer je prisotvovalo 6000
delegatov, kateri so odločeni za
konvencijo.

SKRAJŠANI DELAVNIK, KOT SREDSTVO PROTIV BREZPOSELNOSTI.

ŠEST IN TRIDESET UR DELA
V TEDNU ZADOSTUJE OB GA-
SU GOSPODARSKE KRIZE.

Tako izjavila glasilo organizira-
nih krojaških delavcev.

New York, N. Y. — Tednik
"Justice," glasilo organiziranih
krojaških delavcev International
Ladies' Garment Workers' Uni-
on, pravi, da zadostuje šest in
trideset ur dela v tednu v času
gospodarske krize in opustiti je
treba popolnoma česurno delo.
List poudarja, da se mora to iz-
vršiti v interesu štiri sto tisoč
brezposelnih delavcev v New
Yoru.

"Organizirani delaveci in žene
morajo storiti sami nekaj na se-
be. Gledati morajo v delavni-
kah, v katerih delajo, da je delo
pravilno in enako razdeljeno v
delavnični. V unijah načela interna-
cionalne se je pazilo skozi leta,
da je bilo delo v slabih časih raz-
deljeno. Zakaj se to prinoši ne
izvede v vseh drugih industri-
jah? Pomagati brezposelnim tovari-
šem ni stvar milostivih sa unije v
New Yorku, ampak je stvar na-
moobražne.

Članek vprašuje, če je zahteva
po 48 ali 44-urnem tedenskem
delu bojja zapoved in nadaljuje
nakaj se ne uvede šest in trideset
ur dela v tednu, da bodo ženski ve-
priliko delati, da zadržijo za
svojo prehranitev. In da tudi
zadaj ne more dosegiti tega, teda
tako zmanjšanje ne bo usodilo, am-
pak bo koristila, pravi članek.

Članek opozarja čitatelje, da
je v New Yorku štiri sto tisoč
delavcev brez dela, kar pomeni,
da en miljon dve sto tisoč ljudi
nima živiljskih sredstev in da
se ne nahaja v pomanjkanju.

Na to pa članek vprašuje:
"Kaj podno naši kapitani indu-
strije, naši političarji, naši ob-
činski svetovalci, naš tisk, da je
poločaj olajšaj? Kaj pa naše or-
ganizirane delavške gibanje?" In
v splošno povedano, ali je tako
delavško gibanje z močnimi in
velikimi organizacijami kaj vredno,
kadar napoči čas, ko je na tisoč
delavcev brez dela, to delav-
ško gibanje je pa globo in nem
in nima kaj povedati in predla-
gati?"

Organizacija krojaških delav-
cev v New Yorku predlaga protest
daleko odprtih del. Obiskujejo
vsi delavci v vseh delav-
nih organizacijah, da ne ob-
stoji eksekutivni vodja, ki je
zadostil delavcem.

STAVKA, IZGREDI, MI-
LICA . . .

Fitzgerald, Ga. — Governor
Hardwick je postal tri kompanije
milice v tukajanje mesto na
apel Šerifa, ki pravi, da ne more
zakriti.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.

V tork je bil v bližini
atlantickih železnic. Vrhutega je
šerif najel petdeset pomočnih Šerifov.</p

Ameriške vesti. Inozemstvo.

PAPIGA GA JE REŠILA NEPRIJETNEGA PRINOCISCA.

Chicago, Ill. — "Eruk, ruk! Husa fant! Husa! Ruk, ruk, ruk . . ."

Tako je kričala papiga v zgornjem nadstropju, kjer je bila na stanjeno zakonska dvojica Paul Johnsonova, ki je odšla na počitnice iz mesta. Stranka zdolaj je pogledala, kaj se godi in zakaj papiga kriči. Videla je nekoga, ki je piekal na mostovu. Obvestila je hitro policijo, ki je prijela neznanca in ga odgnala na policijsko postajo.

Dozdnevni vlogomilec je na postaji povedal lajtnantu povest, v katere ni hotel verjeti inkuijen političaj. Pravil mu je, da je brat Johnsonove soprogo in da mu je zakonska dvojica naročila, naj skrb v njuni odstotnosti za kanarčke in papige. Lajtnant ga je nekaj časa poslušal, na kar mu je rekel: "Precej je vroče, ne nadleži me s takimi pravljicami, ker ne verjamam vanje." Fant mu je zatrjeval, da je izgubil ključ in da mu ni kazalo drugega, kot da je moral splezati v sobo. Ko je mladenič videj, da mu vsi izgovori ne pomagajo, je prigovarjal, da naj ga odvede v sestrično stanovanje in da bo papiga dokazala, da ni vlogomilec. Lajtnant je bil radoveden in sedla sta na avtomobil.

"Ruk, ruk, ruk," je zakričala papiga, ko je vstopil lajtnant.

"Hello, Polly," je mladenič pozdravil papigo.

"Hello, Ed," je odzdravila papiga, kajti mladenič se je pisal Edward Peterson.

Lajtnant se je popraskal za ušesi in rekel: "Ed, fant, zdi se, da te utika pozna, toda mene ne bo — —" in obneni se je proti papigi: "Hello, Polly."

"Odlazi v nekaj," je odgovorila papiga. Lajtnant je obstrmeli in rekel: "Well, zmagal si, verjamem, kar ste mi povedali."

BOLAN JUGOSLOVANSKI DIAK PETROVIĆ SAMOMOR.

Chicago, Ill. — Potrest, ki mu je legala na dušo v tej neknosni vročini in spoznanje, da ne bo nikdar več zdrav, je bilo preveč za Slavka Štepeja dne 21. junija. Ustrelil se je in tako napravil samomor v stanovanju svoje sestrične mrs. Zlote Blankini na 4723 Woodlawn svenjeni.

Samomor je storil po vočnji z avtomobilom po bulvaru, kjer je bil v družbi Branka Lazarovića in generalnega konzula Jugoslavije in gospa Antonije Blankini.

Srepol je bil podvržen tuberkulozi.

POŠTEVI OBISEZOR JE ŽE NA DELU.

New York, N. Y. — (Feder. Press) — Tukajšnji politični oblastniki so ustavili Stevilko liste "New Yorker Volkszeitung" z dne 22. junija. Dotična Stevilka se ne sme odpisati po pošti, dokler ne pride končni odlok iz Washingtona. Kljub izjavji generalnega poštnega ravnatelja Hayesa, da je postava cenzura končana, nočjoči oblastniki povedati, zakaj je bila izdaja lista pridržana.

TATOVI NIMAJO MPOSTOVA. NEKA DO CERKVE.

Chicago, Ill. — Ko je župnik McCarthy, kateremu je poverjena far sv. Imena, splošnadi, kaže nsenkrat prebudi žvonce, ki mu je naznanjal, da so tatori v cerkvi. Pozval je še dva tovarša in odili so v cerkev. Tam so videli neznanca, ki je klečal pred blagajno z malo svetilko v roki in jo skutal odpreti. Neznanec je ugledal preganjalec in pričela je gonja, ki je trajala pol ure. Na policijski postaji je neznanec dejal, da se piše Peter Dorsey in da prihaja iz Boston.

110,000 INOZEMCEV V MILWAUKEJU.

Milwaukee, Wis. — Po uradnem poročilu biroja za ljudsko štetje ima Milwaukee 110,068 prebivalcev, ki so bili rojeni v inozemstvu. Po narodnosti se dele kot sledi: 39,576 Nemcev, 23,060 Poljakov, 7105 Rusov, 5906 "Avstrijev" in 4903 Ogr.

(Omenjeno "Avstrijev" so neznameni Slovensi, Hrvati in Srbi.)

Fašistični ingredi v Italiji:

Rim, 6. jul. — V Sestri Ponente blizu Genove so bili včeraj krvavi ingredi med fašisti in socialisti. Izredi so nastali včeraj nekaj ceremonij v spomin na padle vojake v zadnji vojni in pri tej priliki so fašisti izvili delavec. Fašisti so vso prejšnjo noč oblegali poslopje socialistične stranke.

Se nekaj o atentatu na Aleksandra.

Belgrad, 29. jun. — (Uradno poročilo po Inform. biroju SIS v Washingtonu). — Danes zjutraj je bil storjen poskus atentata na vladivoje prince regenta. Ko se je Aleksander vrnil v svojo kraljevsko palačo po končani prizeki na novo ustavo, je neki moški z imenom Spasoje Stasić, sobotnikar iz Novega Sada, vrgel bombovan. Bomba je eksplodirala prej, predno je padla na tla in regent je bil nerasijen, toda ranjenih je bilo osem drugih oseb v bližini in dve težki. Policia je s pomočjo množice takoj prijela atentatorja, ki je potegnil revolver, toda bil je takoj razoren. Prelakava je nadalje še tri bombe v njegovem posestu. Izpovedal je, da se je med vojno bojeval v Dobrudži in posredje je bil v Rusiji, kjer je postal mladenič. Omenjeni list piše: "Med tem ko je cerkev izgubila na deseli malo vernikov, se brezročno silno širi v mestih. Stevilo židov, ki započajo sinagoge, se padajočo izraža v vojni. Največji vzrok, da Nemci odpadajo od cerkve in sinagoge, je vedno redki cerkveni davek."

Ohičajni napadi irskih sluhovcev so včeraj ponahali in zdi se, da je premirje že v veljavi.

Francosi in Nemci se pobijajo v Gornji Šleziji.

Berlin, 6. jul. — Več francoskih vojakov — med temi neki majori — in nemških civilistov je bilo ubitih v izgredih v Beuthenu, Gornja Šlezija, ko so ententiste zasedle mesto. Francosi so bili na felu čet in za njimi so korakali Angleški. Prebivaleci so molčali, dokler so šli mimo njih. Francosi, dočim so Angleški sprejeli s hukalcem in jih obsluli s cvetnicami. To je razčačilo Francoze in njihov poveljnik je ukazal množici, da se naj razprši. Tedaj so počeli strelli in poveljnik je padel mrtev. Sledila je splošna bitka, v kateri je bilo ubitih redovcev in žeparji. Prvi Maks Oliver je bil obsojen na štiri leta težke jede, ker je ukradel knetijski družbi na Turjaškem trgu pixalni stroj in ga prodal v Zagreb za 1000 K. — Dalje dva mladi tatova žeparja: 14letni Franz Platz obsojen na dve leti in njeni avanžir Jože Setina na dve in pol leti težke jede, ker sta iz Zagreba napravila v Slovenijo žeparsko turnejo. Francoek je krilate govoril: "Žeparstvo so me naučili dečki v Zagrebu." — Dalina slik: "Velike tatvine v Poljakovi tovarni!" Tovarnarju Polaku je bilo konec leta 1920 pokrađenih mnogo golinjih jermenov v skupni vrednosti 34,000 K. Samo neko noč so odnesli trije mladi ljudje 28,000 K. vredne, štiri kolobarje golinjih jermenov. Izrek porotnika: Rudolf Preve in Anton Crnković soglasno kriva teh tatvin. Trejeti Franjo Goltes — ml. krič v vedino glasov (8-4). Soba Franja Goltesa oproščen. Rudolf Preve bosnjak na 14 mesecov težke jede. In fakodaj. . . Danes se porotne obravnave zaključijo. Porotniki so Pollakovo škode senili pod 4000, a nad 400 K.

Cerkve postajajo pravne v Nemčiji.

Berlin, 24. jun. — "Gott mit uns (Bog z nam)!" ni več geslo republičanske Nemčije. "Berliner Tageblatt" bridko toži, da ljudje zapuščajo Boga in trumoma izstopajo iz cerkve, in sicer protestanti, katoličani in Židje brez razlike. Omenjeni list piše: "Medtem ko je cerkev izgubila na deseli malo vernikov, se brezročno silno širi v mestih. Stevilo židov, ki započajo sinagoge, se padajočo izraža v vojni. Največji vzrok, da Nemci odpadajo od cerkve in sinagoge, je vedno redki cerkveni davek."

Velik gosdnin poltar v Kanadi.

Cobalt, Ont., Kanada, 6. jul.

Silni gozdni požari, ki divlja ob

Železni Algoa Central, so uhičili mestec Milwood in milijone dolarjev vrednosti lesa. V šestih različnih krajih severnega Ontaria razsajajo požari. Tovarne za papir in obširni smrekovi gozd so v nevarnosti. Kolikor je do zdaj znano, sta zgoreli dve osebi, toda na stotine ljudi, največ delavcev v sumah in papirnicah je izgubilo domove in drugo imetje. Velika suša in vročina pospešujejo požare. Gasenje je nemogoče.

Novice iz Jugoslavije.

Italijanski zakoni v Julijskih Beneditijih. Izsel je italijanski kraljevski odlok, s katerim se italijanski kazenski in tiskovni zakonik razširja na nove pokrajine in sicer z dnem 1. januarjem 1922.

Novice v Trčovi pri St. Petru pod Mariborom.

V Trčovi pri St. Petru so 12 jun. popoldan

Cvirkovi obivali črešnje. Pri delu

so bili zaposleni posestnik Ivan

Cvirk, dečka Marija Knecht ter

par drugih fantov. Med tem časom, ko so ti nasobili črešnje, pa

je neki sedemletni deček prinesel iz hišce Cvirkovega lovšča puško

ter se privzel z njo igrati. To je

nasprizil 17 letni kmetski fant Ričič, ter mu jo vzel iz rok, da

da odnesne zopet v hišo. Pri tem pa

se je ruska, ki je bila nabita,

sproščila in ves nasboj je priletel v

prsi dečku Marije, ki se je na

mestu zgrudila nezavestna na

zemlji. Obstreljeno Knecht je gospodar odpeljal nemudoma v bolničnico v Maribor.

Novice v rudnikih Trbovljenske premogokopne družbe.

Zadnji čas so zelo stevilne nezre in

nezre v rudnikih Trbovljenske

premogokopne družbe. Uprava

ta kapitalistične družbe pa

silno zanemarja ponarjanje ta

ko z humanitarnega, kakor tudi

z zdravstvenega stališča. — Zna

je že več slučajev! Tako so

15. jun. dopoldne prispeli v

Izbujljivko javno bolnico po

enem tednu 18 letno rudniško dečko Matilda Smidčič iz Metje

in Trbovljah, ki jo je podusila

težka plast zemlje in zomila hrbitenico.

Stike iz Izbujljanske porote.

Pred Izbujljansko poroto v veli-

ki dvorani se kalejdoskopno

vrste zanimivi prizori iz social-

neživilske in družabne tragedije.

Od spremnosti voditeljev teh

predstav, od glavnih aranžerjev

navisi končni — efekti. Klasične

nekatere razprave po žabon-

skih, starokopitnih metodah. Živ-

ljenje, kipanje in strastne, zločin,

grozen in pokleski ne dobivata

pravih interpretacij. Kako bi

nalno se razpravljajo globoke tragedije življenja . . .

Pred porotniki stoji mlad človek, morilce mater. Rajko Hrasnik je na nečloveški način unočil v Postojni svojo mater Marijo, udano alkoholom. Čudno je brez vsakega kesa priznal grozno dejanje. Porotniki so soglasno potrdili krivdo umora. Rajko Hrasnik, produkt vojnega razmerja in v vojni vraga, je bil obsojen na 14 let težke jede. . .

"Dan tatov," tako je nazval državni pravnik porotne razprave dne 15. jun. Pred porotniki so se vrstili razni tatovi, vložniki in žeparji. Prvi Maks Oliver je bil obsojen na štiri leta težke jede, ker je ukradel knetijski družbi na Turjaškem trgu pixalni stroj in ga prodal v Zagreb za 1000 K. — Dalje dva mladi tatova žeparja: 14letni Franz Platz obsojen na dve leti in njeni avanžir Jože Setina na dve in pol leti težke jede, ker sta iz Zagreba napravila v Slovenijo žeparsko turnejo.

"Dan tatov," tako je nazval državni pravnik porotne razprave dne 15. jun. Pred porotniki so se vrstili razni tatovi, vložniki in žeparji. Prvi Maks Oliver je bil obsojen na štiri leta težke jede, ker je ukradel knetijski družbi na Turjaškem trgu pixalni stroj in ga prodal v Zagreb za 1000 K. — Dalje dva mladi tatova žeparja: 14letni Franz Platz obsojen na dve leti in njeni avanžir Jože Setina na dve in pol leti težke jede, ker sta iz Zagreba napravila v Slovenijo žeparsko turnejo.

"Dan tatov," tako je nazval državni pravnik porotne razprave dne 15. jun. Pred porotniki so se vrstili razni tatovi, vložniki in žeparji. Prvi Maks Oliver je bil obsojen na štiri leta težke jede, ker je ukradel knetijski družbi na Turjaškem trgu pixalni stroj in ga prodal v Zagreb za 1000 K. — Dalje dva mladi tatova žeparja: 14letni Franz Platz obsojen na dve leti in njeni avanžir Jože Setina na dve in pol leti težke jede, ker sta iz Zagreba napravila v Slovenijo žeparsko turnejo.

"Dan tatov," tako je nazval državni pravnik porotne razprave dne 15. jun. Pred porotniki so se vrstili razni tatovi, vložniki in žeparji. Prvi Maks Oliver je bil obsojen na štiri leta težke jede, ker je ukradel knetijski družbi na Turjaškem trgu pixalni stroj in ga prodal v Zagreb za 1000 K. — Dalje dva mladi tatova žeparja: 14letni Franz Platz obsojen na dve leti in njeni avanžir Jože Setina na dve in pol leti težke jede, ker sta iz Zagreba napravila v Slovenijo žeparsko turnejo.

"Dan tatov," tako je nazval državni pravnik porotne razprave dne 15. jun. Pred porotniki so se vrstili razni tatovi, vložniki in žeparji. Prvi Maks Oliver je bil obsojen na štiri leta težke jede, ker je ukradel knetijski družbi na Turjaškem trgu pixalni stroj in ga prodal v Zagreb za 1000 K. — Dalje dva mladi tatova žeparja: 14letni Franz Platz obsojen na dve leti in njeni avanžir Jože Setina na dve in pol leti težke jede, ker sta iz Zagreba napravila v Slovenijo žeparsko turnejo.

"Dan tatov," tako je nazval državni pravnik porotne razprave dne 15. jun. Pred porotniki so se vrstili razni tatovi, vložniki in žeparji. Prvi Maks Oliver je bil obsojen na štiri leta težke jede, ker je ukradel knetijski

Pertinčarjevo pomlajenje.

Slovenska povest.

Spisal: ETIEN KRISTAN.

(Daleko.)

Zorko je zamahnil kakor da hoče prepoditi roj mušic, plesočih okrog njegove glave. Preganjal pa je le vsiljivo zaspeljivost. "Slišim, ali sim sirenške glasove. Pa pamet v glavo? Ves dan izgubiš zaradi brezuspešne zabave. Pojdi na postajo. Zvečer si lahko na Dunaju, jutri začneš z delom."

Pospeliš je korake, dasi ni mogel zamuditi na kolodvor. Bilo mu je, kakor da mora uiti sili, ki ga je mamil.

Potok se je zaganjal v dago z močnim bobnjenjem, pojoč slavo svoje moči, vmes pa je poševal budomušne okrogje, češ nekaj dela in nekaj zabave, nekaj resnobe in nekaj žale, vsega je kaj, pa bo prav. Žaga je snakomerno hrečala ko je rezala les, a ko je hitrel gor in dol, gor in dol, je skladala tistih par glosov, kar jih je imela, v pesemco...

To je atavizem človeka, ki je poddedoval nagnjenje za lenobo in nasmotreno zapravljanje časa od svojih pradedov. Tudi v tebi se oganja, Zorko, pa te varu z utvarami v očeh in ušeh. Premagati jih moraš, da prideš navgor."

Čokraj mostu, ko so bile hilice že za njim in se je pot zopet obrnila v gozd, ga je nenadoma pozdravil neznanec, ki se je vzel kdove od kod.

"Dobro jutro, gospod Ježerski. Kam se Vam pa tako mudi?"

"Dobro jutro! Na postajo."

"Ejj, za to ne bi bilo take sile. Kolodvor stoji že dolgo, pa bo jutri pojutrinjam še tam, kjer je danes."

Ježerski ga je pogledal. Zdelo se mu je, da je v sanjah nekoč videl podoben obraz, ali pameten človek ne kdo spomina v takih sferah.

"Oprostite, ne spominjam se, da bi bil že kdaj imel čast..."

Nič do tega," je malomarno odgovoril neznanec. "kdo pa bi prenašal življenje, če ne bi včas pomagala pozabiljivost? Poznala sva se in jaz se služujem do spominjam. Takoj ste mi bili včas..."

"To je zelo laskavo. Toda..."

"Študirat hitite, kajnuda!"

"Kdo Vam je to povedal?"

Zorko se je zavzel. Hitela je njegova misel, besedil je pa ni razodeia nikomur. Neznanec je pomemklil:

"Sami ste mi to povedali, pa se ne spominjate ved. Studirat, študirat se Vam mudi. Ali verjmite mi, da ne zamudite prav nič, ako se zarijete štiriindvajset ur posneje med svoje knjige. Dan je tako lep, zrak tako svež in tako zdrav, da bi se ga moral človek namisliti, zakaj sdi se mi, da se kmalu ispremeni vreme. Na Dunaju pa sploh ne boste dobili tako blagoslovijenega čistača v voduha."

"Res ne vem, zakaj mi to pripovedujete, gospod."

"Bad bi Vas povabil na isprehod po teh krajih, ki jih prav dobro pošnam. Vzeli bi s sabo med stene in knjige več kažočev svednosti in nemara tudi nekoliko prijetnih spominov. Pojdite z menoj — v gozd, na hrib lepote. Vam pokazem, ki jih še ne poznate in stavim, da ne pozabite kmalu nanje."

"Če Vas poslušam, Vas lahko hitro presodim. Ob prvi steni okrenete ne levo ali desno, če je tam kaj zapelo, kar vabi Vaše uno. Tako pa ne pride človek nikamor. Trden smoter je treba imeti in ta mora biti življenju zakon. Zdaj moram resno hiteti, da ne zamudim vlaka. Zdravstvujte! Pa bres zamere, gospod!"

Ježerski se je pouril. Za njim je neznanec še zaklejal v slovo:

"Nič niste grešili, gospod Zorko Ježerski. Nemara grešite zdaj, ko hitite od mene. Toda Vaša glava, Vaš svet."

Ježerski se je v naglici osrl, ali neznanca ni bilo nikjer več. Izginil je, kakor da ga je pogolnila zemlja. Zorko je prišel ves upahan na kolodvor. Jedva da je še mogel kupiti listek. Hitro je skočil v wagon, kjer se je moral zadovoljiti s slabim prostorom. Zapiskalo je, začigalo, stroj je potegnil, vlak je odcepil.

V.

Ježerski se je na Dunaju z bresprimerno vnemo poglobil v študije. Učil se je, tako lahko, da so se profesorji čudili in ga smatrali za fenomen. Ob vsej resnobi, s katero se ju posvetil svojemu delu, so se mu nauki včas zdeli igrala. Tako mu je bilo, kakor da je vse obujanje spomina, kjer je že iz starih časov shranjeno, kar sliši na predavanjih, kar čita v knjigah. V laboratoriju so mu šli najbolj zamotani eksperimenti izpod rok, kakor da ponavljajo, kar je delal vsaki dan. Težki problemi, ki so druge dijake odganjali od dela, so mu bili jasni prvi hip.

Življenja svojih tovarisev se Zorko ni udeleževal. Med njimi ni imel ne prijateljev, ne sovrnikov. Nekoliko intimnejši je bil le z Zdenkom Povodnikom, dasi je bil ta znatno starejši od njega. Med "stare bajte" ga pravzaprav ni bilo štetno. Prišel je pozno na vseudiščice in nihče ni natanko vedel, zakaj. Z Ježerskim se je slušajno sezhanil v knjidiči, ko sta se obe zanimala za neko redko, da drugih dijakov dosledno prezirano knjigo. V pomenku sta spoznala, da imata v morski enako nagnjenje, pa sta se potem tudi vajenjemo posečala.

Ježerski je imel prijazno sobo na robu enajstega okraja. Pred okni se je širila še nezidana plan in še se je nekoliko nagnil, je lahko viden gozd. Včas je šel peš v mesto ali pa domov. Toliko gibanja si je po resem premisleku moral privoščiti.

Neko soboto je bil zopet Povodnik pri njem.

"Več, kaj sem sklenil?" je pravil Ježerski. "Vpišem se na pravno fakulteto."

Zdenko se je začudil.

"Kaj ti preseda prirodoznanstvo?" je vprašal. "Misil sem, da si z dušo in telesom v tej vedi."

"Sem, sem. Toda greh se mi zdi, da se le igram. Dosej se nisem naletel na nobeno težavo. Dobro vem, da pridejo le velike ugane, prav tiste, zaradi katerih sem si izbral to znanost. Ali ker nisem otrok, ne pričakujem čudev. Treba je najprej sbrati vse, kar je znano, potem se lahko prodira v neznanje. To nabiranje sem tako pospeliš, da si nimam kaj očitati. Strog sodnik sem sam sebi. Vse sem preudril, pa prihajam do zaključka, da ne morem storiti v tej ameri več nego sem storil. Brez domisljajnosti lahko pravim, da mi ne bodo mogli v dveh, treh letih profesorji nič več povedati. Preostaja mi časa. Kako naj ga porabim v prid?"

Zdenko je odpri okno in si prigagal cigareto. Odpihal je nekoliko dimov, potem je sedel.

"Več kaj? Po mojem ti nič ni treba juristike. Naša stroka je že toliko vredna, da je človek lahko zadovoljen s tem, kar mu pove. Vrhuge imas še svoje jesike. Kaj pa bi še več? Za samo študiranje vendar nisi rojen."

"Za kaj pa sem rojen?" se je porogal Ježerski.

"Za življenje — bi dejal," je odgovoril Povodnik. "Tudi spoznavanje je del življenja, toda le del."

"Kajpada, Studentovsko življenje, to je nekaj celega! Te hotezni še nisem opazil na tebi."

"Na meni še maračesa nisi opazil. Za studenta me ne smeti imeti. Studentovsko življenje ni moj ideal, ivoce amotarist in tvoje zamotavanje v znanosti pa tudi ne. Kavarna in gostilna ni vrhunes udobjek, ali včas kakina urica tudi v takem lokalu ne skoduje. In če mišči ljudje sem terja, malo pokročajo, ne bo zaradi tega potreba. Ti si pa pameten in se imas toliko v oblasti, da se ti ne bi bilo treba batiti posledice, ki topo slike."

"Ti bi me resno hotel svabiti v tako plitvo, nespametno življenje, ki poraja le kes in pokoro, če ne ugonobi človeka tako, da je naposlед še za kres in pokoro nesposoben?"

"Eh, pojni, pojdi! Kakšen starec pa si ti! Kasal se boš, če zapraviš svojo mladost; in počkoril se boš, ko spoznaš, da si star in da nikdar nisi bil mlad. Pusti danes knjige in znanstvene brige in skrb za stara leta, pa pojdiva rajše malo v gozd, zvrč pa v opero. Pemilli, kakšen arčen sluhaj! Don Juan se pojde, pa imam dva listka."

"Don Juan... kaj bi mi to? Opera mi ne uide. Ce ostanem živ, bom še lahko poslušal. Morska in Gouda, Wagnera in Leoncavala."

"Skoraj da imas prav. La na to si possibil, da ga najbrez nikdar v življenju ne bo pospeliš takoj kakor nočooj. In če ti ne uide Don Juan, ti tudi ne uidejo skrivnosti micoena, pliesca in plestočanca. Kdo vraca pa je še videl, da je človek tvoje mladosti tak misantrop in puščavnik!"

Ježerski se je zagledal v svetel kolobarsek na steni, ki ga je tam naškal soleni žarek. Nekaj je premisljal, naposlед je zamrmral, kakor proti svoji volji:

"Čudnot!... Čudno!"

"Kaj pa je čudnega?" je vprašal Povodnik brez posebne radovodnosti.

"Kadar jstro-le govorja, se moram nehotje spominjati nekega neznanca, ki me je ustavil. Ko sem hitel na postajo, da se odpeljam na Dunaj."

"Da, pravil si mi. Dobro se spominjam."

"Pravzaprav je bilo le škoda, da nisem slušal onega čudaka."

"Glej, glej!"

"Kdo pa naj bi bil sinutil?"

"Zal ti je torej vendar, da nisi zapravil dneva."

"Eh, kaj ti veš! Tisti dan ne bi bil zapravljen, če bi bil šel z neznancem."

"Zaradi onih kosti?"

Ježerski je obrnil glavo hitreje, nego se menjajo kinematografske slike, in pogledal tovarisko, ki ne poštevajo vpravila.

"Kaj pa veš o tem. Saj ti nisem pripovedoval tega."

"Prijatelji, če bi smeli vedeti absolutno le to, kar mi ti poveš, bi bilo moje sušenjstvo preveliko. Kaj pa se ti zdi tako čudovito? V dnosti nemnani jami je našel kosti velikega saurusja, tako imenito ohrašnjene, da se bo lahko sestavila v žival."

"Da. Ali... kdo ti pravi, da je to našel moj neznanec?"

"Tega mi ni pravil nikče. Le zdi se mi, tako, in najbrže me ne varu instinkti. Na vsak način jih je moral najti, kdo se je tisti dan klatil tam. In če bi se bil ti upajdal s svojim neznancem, bi bil nemara ti našel jamo in okostje."

"Čudno!... Čudno!"

"Že zopet! Včas sem mislil, da se sploh ne smačiši."

"Meji roji po glavi misel, ti jo pa izrekali z besedami. Ko sem čital poročilo o oni najdi, me je takoj izpreleto: To je bil moj neznanec! In jaz bi bil lahko našel dragocene ostanke!"

"E — da. Ali zda je, kar je. Zakaj nisi šel z močem? Saj te je vabil dovolj?"

Ježerski se je nagledal v Povodnika. Dolgo mu je zri v oči, potem je zmajal z glavo:

"V nečem me živahno spominjam onega neznanca, pa se tudi zamudim, da bi našel podobnost."

"Podobnost med memojo in twojim Gorenjem... To je socialija misli in nič drugega ne. Vidis, tudi tako realen človek se nima vedno polnoma v oblasti. To istikanje po podobnosti prihaja le od tod, da se v mislih neprehenoma vrataš v Belo Peč in se jesi."

"Ne. Prvi trenotek me je res premagalo, toda zdaj ni govor o jesi. Saj bi bilo zelo lepo, če bi bil našel ono okostje, in zame bi bilo veliko vredno. Toda bil mi ustašaj, življenje pa mire imeti jasno mernano pot in se ne smačati na slepo strečo."

(Daleko prihodnjih.)

Paul Arene:

Prvi sneg.

(Preložil Damjan.)

Luxemburg v zimskem času. — Nad strehami palade se kadi ig dimnika in vrabci, pruhujeta okoli odprtine gore, ozirjajo se na sneg. — Je jutro, ura kaže tritečtr na deset.

Vrabec:

Kako lepa stvar je sneg!

Vreme me je prigalo sem k vam. Na poti sem se odpočil nekaj pod streho golobnjaka.

Kaka je bila izkušnjava prikrasti se notri ter vzeti golobem zrnce!..

Bil sem lačen, toda vstrajal sem.

Vrabec s stolpa sv. Sulpicija:

Dobro ste naredili, sinko moj.

Vrabec deželan:

Ali ni res... Včasih naj zapadete, če je človek notri: bum!

Okno se zapre, in ste v pasti. Na

ta način sem izgubil strica. Ijudje so ga dali pedi... Toda to je vseeno, rad bi še nekaj pod zob.

Vrabec s stolpa sv. Sulpicija:

Dobro ste naredili, sinko moj.

Vrabec deželan:

Ali ni res... Včasih naj zapadete, ker ne sreča, sem tegu mnenja, da

poletimo nekam ven na deželo.

Vrabci:

Kam?

Vrabec deželan se posmeva

hudomušno:

Vem o kozoleu — na polju —

tam so zrna —

Vrabci, se obotavljajo:

Vrabec deželan:

Torej poletimo!

Vrabci:

Kaka pomoč! Glad je glad!

Vrabec s stolpa sv. Sulpicija: